

Радничке Новине

ОРГАН СРПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

УРЕДНИШТВО
И
АДМИНИСТРАЦИЈА
НАЛАЗИ СЕ
У ШТАМПАРИЈИ
„ГУТЕНБЕРГ“

Број 5 пара

Излазе сваки дан

РЕАКЦИЈА КЛЕРИКАЛАЦА

Али, осем ових огромних имања, реакцији клерикалаца је задржано још једно свето и широко поље делатности, још једно средство за духовну владавину над народним масама.

А то је: *школа*

У школама православног становништва један је од главних предмета *наука хришћанска*, у школама католичког становништва за веронауку је пружена пуна власт затупцима поповима и калуђерима католичким, јеврејској деци веронауку предају рабинери, а мухамеданска дечица су осуђена на шибу и тортуру оца, који их, и ако и сами не знају арапског језика, гоне да на *арайском* (а не на турском!) намет изуче читаве суре корана!

Колика је *глупост* уносити веронауку у школу — па још у *основну*! — не треба много ни доказивати. У осталом, то су, тако успешно, учинили наши другови, учитељи социјалдемократи. Али је и за нас неучитеље, обичне грађане, једно јасно: основна школа треба да пружи деци елементарно и *објективно* а не *тенденциозно* васпитање. Деца су, по речима једнога великог педагога, *шесто из којег се може измесиће све што наставник оће*. Али, баш зато, што су она такво тесто, из којег се *све* може измесити, ми смо противни *тенденциозном* мешању, у првом реду смо *противни да то шесто меси реакција клерикалаца*. Ми тражимо да се деци у основној школи пружи *објективно* знање: а да је одиста а, да су 2 пута 2 одиста 4, да је планина одиста планина, да је поток одиста поток. Ми оћемо да детиње око види оно што у *истини* постоји, да његова рука *одиста* ради. Ми смо противни маглуштинама и фантазијама у школи, у толико пре *тенденциозним* маглуштинама и фантазијама, као што је религија; јер, увођењем још и *шог* и *шаквога* предмета у основну школу, од дече се, као најпогоднијег теста, месе сметањаци, а увођењем свештеника у школу — пружа се сав мах реакцији клерикалаца, коју они све силније учвршћују у колико је настава обавезна и у колико се она распростире на *сву* децу.

У осталом, и они, који бране увођење религиозне наставе у ос-

новну школу, долазе у доста смешан положај кад им се помену само ове околности:

1. Да ли ће се у православним школама, у којима уче деца српска, бугарска, грчка и румунска, предавати сва четири правца и све разлике које су код те четири цркве у току векова поникле?

2. Оће ли се у католичким школама предавати веронаука у свима ниансама *многобројних* католичких свештеничких редова?

3. Како се Јевреји деле на два *противничка* мојсејевска реда, да ли ће се у јеврејским школама предавати веронаука оба та реда?

4. Да ли ће се у мухамеданским школама предавати онако како мухамеданство схватају *сунети* или како га разумеју *шеити*; оће ли се мухамеданска деца засути *разноликим* и *супротним* учењем што га имају *руфан*, *садни*, *мевлели*, *шарики*, *беклаши*, *накши*, *синани*, *халиди*, *кадри*, *мелами* и т. д.?

Видите ли, господо, како је апсурдно уводити религију у основну школу, чак и кад би за то било каквог *школског* т. ј. *просветног* оправдања, *васпитног* оправдања, јер ви не можете *сва* и тако *разнолика* и *супротна* схватања, која *постоје* у *једној* *истој* религији, увести у једну исту школу?

Али, и без обзира на то, ми из онога *главнога* разлога, који смо поменули, тражимо да се религиска настава избаци из основне школе, и да се, тако, уклони један од *силних* ослонаца за реакцију клерикалаца, која је страшна опасност за народ и ужасна сметња за његов културни развитак.

НА БРЗУ РУКУ

Патриотско Јединство

Пре два месеца: Ми, *Тај и Тај*, *постављамо* за *Нашег* Председника Министарског Савета г. *Никола Пашића*, *покровитеља* *Земаљске* Банке; за *Нашег* Министра Грађевина, г. *Милорада Црашковића*, *директора* *Извозне* Банке; за *Нашег* Министра Привреде, г. *Др. Воју Маринковића*, *директора* *Опште* Привредне Банке.

Јуџрос: „Сазнајемо да су *Земаљска* Банка, *Извозна* Банка и *Општа* Привредна Банка учиниле *понуку* држави, да их држава *прими* за *генералне* *лиферанте* свих државних *потреба*“. (Новости, број 271). Ако ни сад *Српство* не буде *уједињено*, онда *незнам* кад ће...

За људе или за децу?

Још нешто о румунским опанцима

Не само да су поткрадали државу дајући јој опанке сасма рђавог квалитета, него су лиферанти *ћарили* још и на тај начин што су израђивали сасвим мале опанке, тако мале да би се тек од два могао направити један да буде таман за људску ногу.

Један друг резервни официр и командир чете уверава нас да од 150 војника из његове чете *ниједан*, ама баш *ниједан*, није могао навући на ноге те опанке кад су им предати, него су сви опанци морали бити *враћени* *натраг* као сасвим *неупотребљиви*!

Ето како се преко ноћ постаје *милионар*!

БЕГУНЦИМА

Званично саопштење

Према *поднесеном* *извештају*, у *Београду* *нема* *хлеба* *па* *ни* *брашна*, *као* *ни* *других* *животних* *намирница* *у* *довољној* *количини*. *Међушим*, *свећ* *сваког* *дана* *у* *већем* *броју* *долази* *у* *Београд* *и* *у* *околу* *београдски*, *ваљевски* *и* *подрински*. *Прејоручује* *се* *одбеглицима* *да* *се* *уздржавају* *од* *враћања* *у* *крајеве*, *где* *нема* *довољно* *средства* *за* *живот*.

ПАШИЋ У ШКРИПЦУ

Један додаток прокламацији о равноправности Маћедоније са Србијом

Угледни руски новинар и књижевник *Водовоз* објавио је у великом руском листу *Рјеч* свој разговор са г. Пашићем. Ево како је то текло:

— Јесте ли ви питали маћеданско становништво, ослвно је *Водовоз* г. Пашића, да ли оно жели да се присаједини Србији; или, кад већ то нисте урадили, зашто онда нисте предложили Бугарској да се спорна питања реше *гласањем* становника, *плебисцитом*? Сем тога, шта сте урадили да *заобијете* симпатије тога света према Србији? Ја се усуђујем да вам поставим ово питање у тако оштрој форми због тога што знам да сте ви не само министар српскога краља него исто тако и ученик М. А. Бакунина и пријатељ Н. Л. Лаврова.

Ово потсећање на грехе младости очевидно је било сасвим непријатно моме сабеседнику, те ми он доста суво изјави:

— На овом месту (у министарству) ја могу да говорим само као министар српског народа.

Нисам сматрао за нужно да нагласим како је то прилично нелогично, и да му положај, нарочито у оној форми у којој је он то изјавио, не смета да буде веран демократским заветима својих учитеља; него га замолих да ми при свем том одговори на питање, макар и у оном својству које је он себи обележио.

— На плебисцит, тако је изјавио Пашић, нисмо могли пристати због тога, што би он при садашњим условима био само једна комедија. Што се тиче српскога Устава, њега нисмо распротрли на Маћедонију због тога што тамо, сем Словена, има велики број Грка, Турака, Арнаута и Јермена. А њима не можемо да

дамо право да буду чланови наше Скупштине и да доносе законе који важе не само за њих него и за нас.

Интересантно је да Пашић, дајући овакав одговор, није предвиђао да ће се само после неколико дана Маћедонци изједначити у свима правима са српским грађанима! Ово такође потврђује са колико се искрености желе и дају права маћеданском становништву...

За спречавање заразе

Опомена на време

Не само у Нишу, него исто тако и у Београду, и по свима осталим местима, зараза почиње хватати све више корена. За сада највише бесни тифус; али нема сумње да ће се у најкраћем времену изређати цела серија оних страшних кужних болештина које су вечити пратилац ратова.

Ипак, ако се не може сасвим спречити, зараза се бар може колико толико сузбити. Једна од врло великих и неодложних мера у том правцу јесте ова на коју желимо скренути нарочиту пажњу.

Цела Србија посејана је људским лешевима, и нашим и противничким. Највећи број тих лешева није закопан љуцки, него врло плитко, тако да на сто начина може да изиђе на површину; а и они који остану и даље у земљи могу да куже ваздух и да буду расадник заразе зато што леже и сувише плитко и стоје у додиру са ваздухом.

Разуме се да то у много већој мери важи за онај грдан број лешева који никако нису ни покопани него месецима леже по пољима, потоцима, шумарцима, урвинама и дубодлинама. Засада, они још нису опасни, јер је хладно време. Али чим отопли, зараза, која је и овако узела маха, достигнуће невероватне размере кад се стану распадати лешевни.

Због тога, треба још сада, одмах, на овом ратном затишју, предузети све потребне мере да се сви лешевни покопају као што ваља. То треба безусловно урадити из хигијенских обзира; то исто тако треба урадити и из најоснованијих човечанских обзира.

Иначе, још у месецу марту имаћемо најезду покојника, и живи ће онда прокукати од мртвих...

Қамо један Гогољ!

Из наше војне администрације

Младен Маринковић, каспин из Велике Тополе, срез јасенички, округ крагујевачки, пише нам ово чудо:

„Ја имам сина Душана Маринковића, сада је обвезник IV чете IV баталијона X пешад. пука I позива у Малом Мокром Лугу до Београда. Он је регрут био у I партији регрута, потпуно је глуп нити чује команду нити борбу и на све заповести само блене. Он је у рову и учествовао је у неколико јуриша, а једном је хтео бити заробљен зато што не чује

ПОСЛЕДЊЕ ВЕСТИ

(ТЕЛЕГРАМИ ПРЕС-БИРОА)

СИНОЊНИ ТЕЛЕГРАМИ

Аустријски авијатичари бацају бомбена Пожаревац

Пожаревац, 9. јануара. Службено. — Данас су ојет лешели над Пожаревацем нејријашељски аеројлани и са њих су бачене три бомбе, од којих је једна пала ван вароши, једна у један багремар у Бугарској мали и једна у једну башћу у Брдњој мали. Није било никаквих жртјава ниши штеће, сем што су појрскали прозори на једној кући у Брдњој мали.

Румунија, Италија и Аустрија

Париз, 7. јануара. — „Тан“ јавља: Сви покушаји барона Буријана, да преговара са Румунијом или да заплаши Италију биће узалудни; чак у случају да румунске трупе због ових преговора пропусте своје драгоцено време, руске трупе неће се много колебати да изврше дело ослобођења, које би Румуни само одложили узалудним дискусијама.

„Журнал де Деба“, коментаришући разне вести листова о тобожњим преговорима између Угарске и Румуније, изјављује, да је свака погодба немогућа, пошто Румунија може да оствари своју народну мисао само на рачун Угарске.

Румунија и Италија ће се ограничити да заузму аустроугарске провинције које захтевају. Према извесним гласовима, Италија утиче у Букурешту да одложи интервенцију Румуније, како би интервенције обеју земаља дошле истовремено.

Париз у мраку

Париз, 7. јануара. — Осветљење Париза сведено је на минимум. То је мера опрезности због евентуалних напада Цепелинових лађа.

Аустријска свирепства у Србији

Париз, 7. јануара. — Француска штампа објављује данас један меморандум о свирепствима, која је починила аустријска војска у Србији.

Цепелини над Енглеском

Париз, 7. јануара. — Дешеше из Енглеске јављају, да је једна немачка ваздушна ескадра летела изнад енглеске обале; састављена је била од шест Цепелина, који су се раздвојили дошавши до обале и узели су три правца: дуж обале, на југ и на север. Један Цепелин је летео над Јармутом, прелетевши центар вароши, па је затим узео југозападни правац, пошто је бацио четири бомбе, које су причиниле само незнатну штету. Други један Цепелин летео је изнад Кромера, Бистона и Ширингхема у области Норфолка. Бацио је бомбе на ове три вароши, па се упутио ка Сендрингхаму, краљевској резиденцији, коју је енглески краљевски пар напустио баш у очи тога дана; неколико бомби је било бачено са овога Цепелина, али нису причиниле никакву штету.

У једном телеграму из Кингслина јавља се, да је један Цепелин оборен у Хенстантону.

ЈУТРОШЊИ ТЕЛЕГРАМИ

На Висли

Петроград, 9. јануара. Званично. — На десној обали доњег тока Висле у пределу реке па до Хоржеле и источније наше су трупе непрестано у тесном додиру с непријатељем. Било је борби секундарног значаја на левој обали Висле и на Дунајцу које нису донеле битних измена; као и обично било је канонаде и пушчане паљбе на извесним тачкама.

Руси продужују офанзиву на Кавказу

Петроград, 9. јануара. Званично. — Са свију сектора на Кавказу јављају само за безначајне борбе. До већих борби дошло је у пределу Трансчорок, где се наша офанзива продужује с успехом и ако се Турци очајно одупиру. Запленили смо један турски топ код Ардоса.

На Црном Мору

Петроград, 9. јануара. Званично. — У Црном Мору потопили смо 6 и 7 ов. м. неколико турских једрилица; у пределима Копа и Риза запалили смо неколико турских касарни, срушили једну кулу светлиљу и бомбардовали један мост.

Бачене бомбе на Крупову фабрику

Париз, 9. јануара. — Дешеше, датирани у Хагу јављају да су савезнички авијатичари бацили бомбе на Крупову фабрику у Есену. Не зна се величина штете коју су они могли нанети. Савезнички авијатичари такође су бацили бомбе на железничку станицу у Остенди, која је била јако оштећена. Више немачких војника погинуло је, али међу жртвама нема ниједног грађанина.

Швајцарска на мртвој стражи

Париз, 9. јануара. — Телеграми из Швајцарске јављају да су услед неизвесности ситуације швајцарске трупе на граници појачане на неколико места.

Хоенлое и Молтке

Париз, 9. јануара. — Нови немачки министар војни, Хоенлое, је ривал маршала од Молтке, што доказује да је Молткеова немилост дефинитивна.

Напуштају Италију

Париз, 9. јануара. — Потврђује се да Немци и Аустријанци у масама одилазе из Италије. Брзи возови који долазе из Италије у Швајцарску прејуни су Немачка и Аустрија.

Немачки авијатичари бацају бомбе у Енглеску

Лондон, 8. јануара. — Немачки дирижабл бацио је бомбе у Јармуту и убио три лица, од којих је једноме однесена глава. Бомбе су причиниле знатну штету. Такође су бачене бомбе и по другим тачкама енглеске обале, а између осталог у Сандригему, у којој резидира енглески краљ. Поводом овога напада на отворене вароши са невиним становништвом, енглески листови изјављују, да је ово нови доказ немачке инфамије.

Порез на бегунце

Копенхаген, 8. јануара. — Јављају из Брисела, да је главни гувернер Белгије навео нарочити порез на све имућне Белгијанце, који су напустили земљу. Ако се не врате до 28 фебруара, све ће одбеглице имати да плате десетоструку таксу, од које ће се половина употребити у општу корист, а друга половина у корист главног гувернера.

Аустријанци бране Буковину

Петроград, 9. јануара. — У Буковини се концентришу знатне аустријске снаге.

Французи о Бугарима и Србима

Париз, 7. јануара. — „Журнал де Деба“ пише, поводом образовања, у осталом безначајног, француско-бугарског комитета, да није допуштено ниједном Французу да слаби савезнике и пријатеље своје земље, у корист пријатеља њених непријатеља. Догађаје, да су садашњи бугарски захтеви управљени против Срба и Грка. Међутим, Срби су наши савезници и дивно се боре за општу ствар, а Грци су наши пријатељи, који су увек готови да се ставе на нашу страну, док Бугарска посведочава своју најблагонаклонију неутралност у корист наших непријатеља. Бугари израже македонске територије, које нису никада припадали Бугарској и које Бугарска није никада била заузела, а међушим не израже Тракију коју су већ били освојили и заузели. Каква контрадикција између тих факата и уверавања бугарских о својем пријатељству према нама! Бугарски захтев да поврате у Македонији оно што су изгубили у 1913 години, не учинив никоме никакве услуге, не може се усвојити. Излишно је борити се сада овде против Србије, којој је наша помоћ у напред осигурана. Софија треба да буде убеђена, да је у интересу бугарске ствари, да се врати политици лојалној, политици споразума и политици узајамног попуштања.

Немачка и Холандија

Париз, 9. јануара. — Полузванично јављају да ће холандска влада тражити у Берлину обвештења поводом прелаза Цепелина преко холандске територије.

Према једном телеграму из Амстердама пруска варош Емерих на холандској граници добила је један пук пешадије као појачање.

О Г Л А С И

Молим сваког оног ко зна где је остао Светислав Ристић који је био у Призрену као регрут до пред нову годину, а у 4 чети 1 батаљона 11 пука и тада кад су се сви кренули за положај он је остао у путу тешко оболео. Умољавам болничка особља и управе свуд а највише молим у Скопљу као и у Призрену да се заинтересују овом мојом молбом. Нека ме известе једном картиком бићу му вечно захвалан.

Молити Михаилу Ристићу, обвешник занатлијске чете из Ниша. 1—3

Тражим сина Драгољуба С. Милошевића, војника 1 чете III батаљона VII пука, регрут из августа месеца пр. год., ко шта о њему буде знао да јави оцу Станисаву Милошевићу село Валевац заглавски срез округ тимочки.

Опанчарској задрузи

у Београду потребни су опанчарски радници услови добри, ко жели може доћи и ступити на рад. 1—12

Милана Зорића месар, радника, обвешника 4 чете I батаљона VII пука I позива, тражи његова жена Јелена Зорић са станом у Високој ул. бр. 11 у Београду. Моли се сваки ко би знао шта је било са Миланом и после последњег кретања VII пука из Мокрог Луга да јави на горњу адресу. 2—3

Купите добровољне прилоге за Радничке Новине

команду. Жалио сам се господину Министру Војном да се над њим изврши лекарско-комисиски преглед па од тога никакве хасне.

Имам другог сина, Богдана Маринковића. Он је регрут II партије рођених 1894. Био је у Приштини у IV чети I батаљону Шумадиског дивизијског пука. Има болест срца — срчана мана. Код мене је живео дијетално; одвели су га у војску без лекарског прегледа; три пута је у строју при маршовању падао полу мртав; све му пена куља на уста и други гови су га трљањем повраћали. Ово је познато и његовим старешинама. У последње време био је у приштинској болници и пуштен је кући на 10 дана оскуства те овде нити мре нити живи, јер при најмањем ходу срце се узнемири и он пада полу мртав.

Жалио сам се господину Министру Војном да се мој син лекарски прегледа и од тога доба прође скоро два месеца, и ништа. Место да се нареди одмах лекарски преглед, Министар тек пре 2—3 дана шаље акт натраг — за то што ја нисам прилепио на молбу 0.50 дин. марке! А нисам је прилепио зато што нигде овди није имало таксених марака, а ја сам то нагласио у молби. Министарство онда пита суд општине моје: Је ли истина да тог дана није имало таксених марака у месту? Суд општински одговара да заиста није имало марака. Опет после неколико дана враћа се акт томе суду и пита се: а зашто није имало у Тополи таксених марака? Суд опет иронично одговара: Зато што није имало. И тако, док се та процедура сврши, мој ће син умрети од парализе срца непрегледан.

И ето тако моја деца која никакве протекције немају потпуно глуви и скроз болесни служе у пешадији, док други који протекције имају, са златним цвекерима на носу служитељи су при разним дивизијама и командама, а здрави су толико да би могли вући вагон“.

У „ослобођеним“ крајевима Нов данак

Господа из окружне команде у Сјеници завели су нов данак. Приликом регрутације младића у априлу прошле године узимало се од сваког родитеља по 6 динара, под изговором да ће се то предати њиховим синовима кад буду послати у војску.

Разуме се да им то није предато. У септембру је од грешне раје тражено још по 6 динара. А када су се неки војнички родитељи томе одупрли, изјавивши да им синови пишу како нису добили ни оних првих 6 динара, онда су батинани: као на пример Јевто Каличанин из Штавља, Миленко Каличанин из Штавља, и још многи други!

Колико је то допуштен арач види се најбоље по томе што га господа из окружне команде нису смели узимати од варошана, већ су га узимали само од наивних и заплашених сељака, верујући да нико за то неће сазнати.

Али, као што је већ давно речено, свако дело изађе на видело. И г. Пачу треба да зна да у Србији, а специјално на територији сјеничке окружне команде, поред оних безбројних пореза које је он навео, постоји још један данак...

ИЗ ДАНА У ДАН

Једна исправка. Нотицу о V резервној болници коју смо донели у 6. броју свога листа, морамо донекле да исправимо: Онако како нам је саопштена, она у целини није тачна. Тамо збиља влада жалосно стање, али су за то криве и друге болнице. Кад испитамо ствар лично до детаља, онда ћемо о томе опет писати.

Што се тиче notiце о Марвеној Болници у броју 9. нашег листа, она је само у толико погрешна што тамо не добијају меса војници који тамо раде, а не болесници, као што је било објављено.

Извештаји Прес-бироа. Извештај Пресбироа није могао изићи ни јуче ни прејуче због прекида телеграфске везе са Букурештом и Солуном.

Телеграми, објављени у овом извештају, дошли су преко Солуна поштом.